

जलजला गाउँपालिका आर्थिक ऐन, २०७७

(गाउँसभाबाट पारित मिति: २०७७/३/२९)

जलजला गाउँपालिकाको अर्थसम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न बनेको ऐन,

प्रस्तावना : जलजला गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गरी स्थानीय कर तथा शुल्क संकलन गर्ने, छुट दिने लगायत आन्तरिक आय संकलनको कार्य गर्नका लागि प्रशासनिक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधान बमोजिम जलजला गाउँपालिकाको आठौँ गाउँ सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :** (१) यस ऐनको नाम “जलजला गाउँपालिका आर्थिक ऐन, २०७७” रहेको छ ।
(२) यो ऐन, २०७७ साल श्रावण १ गते देखि जलजला गाउँपालिका क्षेत्रभित्र लागू भएको मानिनेछ ।
२. **सम्पत्ति तथा भूमि कर :** (१) जलजला गाउँपालिका क्षेत्र भित्र अनुसूची १ बमोजिम सम्पत्ति तथा भूमि कर लगाइनेछ ।
(२) गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका मुख्य व्यापारिक क्षेत्र र आवसीय क्षेत्र छुट्याई अनुसूची १ (क) बमोजिमको मुल्यांकनको आधारमा कर लगाइ असुल गरिनेछ ।
(३) गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको १ देखि ९ वटा वडाको खेत तर्फ र पाखोतर्फको जग्गाको मुल्याङ्कन गरी अनुसूची १ (ख) बमोजिम कर लगाइने र असुल गरिनेछ ।
(४) दफा २ बमोजिमको सम्पत्ति तथा भूमि कर तोकिएको समयमा नबुझाउने करदाता लाई अनुसूची १ (ग) बमोजिमको दण्ड जरिवाना असुलउपर गरिनेछ ।
३. **घर बहाल कर :** (१) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, छप्पर, जग्गा वा पोखरी पुरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा अनुसूचि(२) बमोजिम घर जग्गा बहाल कर लगाइने तथा घर नक्सा पास दस्तुर असूल गरिनेछ ।
(२) गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र निर्माण भएका भौतिक संरचना लाई ३ प्रकारमा विभाजन गरी अनुसूची २ (क) बमोजिम कर लगाइने छ ।
(३) उपदफा २ बमोजिम निर्माण भएको भौतिक संरचनाको अवधिका आधारमा अनुसूची २ (ख) बमोजिम ह्रास कट्टी गरिनेछ ।
४. **व्यवसाय कर :** गाउँपालिका क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पूर्जीगत लगानी र आर्थिक कारोवारका आधारमा अनुसूचि (३) बमोजिम व्यवसाय कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
५. **जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर :** गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले ऊन, खोटो, जडिबुटी, बनकस, कवाडी माल तथा पुन प्रयोगीय र प्रचलित कानुनले निषेध गरिएको जडिबुटी तथा जीवजन्तु बाहेकका अन्य मृत वा मारिएका जीवजन्तुको हाड, सिड, प्वाँख, छाला जस्ता बस्तुको व्यवसायिक कारोवार गरेवापत अनुसूचि (४) बमोजिमको कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
६. **स्थानीय सडक पुर्वाधार उपयोग शुल्क :** गाउँपालिका क्षेत्रभित्र चल्ने स्थानीय सडकमा मा अनुसूचि (५) बमोजिम स्थानीय सडक पुर्वाधार उपयोग शुल्क लगाइनेछ ।

७. **विज्ञापन कर** : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र हुने विज्ञापनमा अनुसूचि (६) बमोजिम विज्ञापन कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानून स्वीकृत भई सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोही बमोजिम हुनेछ ।
८. **मनोरञ्जन कर** : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र हुने मनोरञ्जन व्यवसाय सेवामा अनुसूचि (७) बमोजिम व्यवसाय कर लगाइने र असूल उपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानून स्वीकृत भई सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोही बमोजिम हुनेछ ।
९. **बहाल विटौरी शुल्क** : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र आफूले निर्माण, रेखदेख वा सञ्चालन गरेको अनुसूचि (८) मा उल्लेख भए अनुसार हाट बजार वा पसलमा सोही अनुसूचिमा भएको व्यवस्था अनुसार बहाल विटौरी शुल्क लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
१०. **पार्किङ शुल्क** : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै सवारी साधनलाई पार्किङ सुविधा उपलब्ध गराए वापत अनुसूचि (९) बमोजिम पार्किङ शुल्क लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
११. **ट्रेकिङ, क्यानोइङ्ग, बन्जी जम्पिङ्ग, जिपफ्लायर शुल्क** : ट्रेकिङ, क्यानोइङ्ग, बन्जी जम्पिङ्ग, जिपफ्लायर सेवा वा व्यवसाय सञ्चालन गरेवापत अनुसूचि (१०) बमोजिमको शुल्क लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
१२. **सेवा शुल्क, दस्तुर** : गाउँपालिकाले निर्माण, सञ्चालन वा व्यवस्थापन गरेका अनुसूचि (११) मा उल्लिखित स्थानीय पूर्वाधार र उपलब्ध गराइएको सेवामा सेवाग्राहीबाट सोही अनुसूचिमा व्यवस्था भए अनुसार शुल्क लगाइने र असूल उपर गरिनेछ ।
१३. **पर्यटन शुल्क** : गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र प्रवेश गर्ने पर्यटकहरुबाट नियमानुसारको दरमा पर्यटन शुल्क लगाइने र असूल उपर गरिनेछ । तर, प्रदेश कानून स्वीकृत भई सो कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा सोही बमोजिम हुनेछ ।
१४. **प्राकृतिक श्रोत शुल्क** : गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र अन्तर्गतका नदी, नाला, खोला, वन लगायत सार्वजनिक क्षेत्र तथा निजी जग्गामा रहेका रोडा, गोग्रान, स्लेट ढुङ्गा, चट्टान ढुङ्गा, गिटी ढुङ्गा, कटिङ्ग ढुङ्गा, चिप्स, इट्टा पार्ने माटो, अन्य साधारण माटो, बालुवा, चुनढुङ्गा, नदी तथा खोलाले बगाएर ल्याएको काठ, कुकाठ, दाउरा र जराजुरी जस्ता दहत्तर-बहत्तर साथै खानी तथा नदीजन्य पदार्थ उत्खनन र सङ्कलनका लागि अनुसूची-१२ बमोजिम शुल्क लगाई असूल उपर गरिनेछ ।
१५. **कर छुट** : यस ऐन, बमोजिम कर तिर्ने दायित्व भएका व्यक्ति वा संस्थाहरुलाई गाँउसभाको निर्णय विना कुनै पनि किसिमको कर छुट दिईने छैन ।
१६. **कर तथा शुल्क संकलन सम्बन्धि कार्यविधि** : यस ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार कर तथा शुल्क संकलन सम्बन्धि कार्यविधि गाउँपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

अनुसूची- १

(दफा २ को उपदफा १ सँग सम्बन्धित)

सम्पत्ति तथा भूमि करको दर

आ.व.२०७७/७८

देखि	सम्म	वार्षिक दर
रु. एक देखि	एक लाख रुपैयाँसम्म	एकमुष्ठ ?= 50

रु. एक लाख एक देखि	दुई लाख रुपैयाँसम्म	एकमुष्ठ ?= 90
रु. दुई लाख एक देखि	पाँच लाख सम्म	एकमुष्ठ ?= 150
रु. पाँच लाख एक	रु दश लाख रुपैया सम्म	प्रति लाख रु. 30
रु. दश लाख एक	बीस लाख रुपैयाँसम्म	प्रति लाख रु. 29
रु. बीस लाख एक	तीस लाख रुपैयाँसम्म	प्रति लाख रु. 28
रु. तीस लाख एक	चालिस लाख रुपैयाँसम्म	प्रति लाख रु. 27
रु. चालीस लाख एक	पचास लाख रुपैयाँसम्म	प्रति लाख रु. 26
रु. पचास लाख एक देखि माथि	जतिसुकै भए पनि	प्रति लाख रु. 25

नोट : मूल्याङ्कन रकमलाई रु लाखमा गोल संख्या (round figure) मा परिणत गरी करको दर निर्धारण हुनेछ ।

अनुसूची १ (क)

(दफा २ को उपदफा २ सँग सम्बन्धित)

जग्गाको न्यूनतम मूल्यांकन हद

जलजला गाउँपालिका भित्रका विभिन्न वडाको जग्गाको वर्गीकरण तथा मूल्यांकन

आ.व. २०७७/०७८

सि. नं.	गाउँ / टोल	वडा नं.	जग्गाको वर्गीकरण	सडक र क्षेत्र	जग्गाको मुल्य प्रति रोपनी
१	माझफाँट	२	व्यापारिक	बेनी बाँसखर्क सडक खण्डको दायाँ बायाँको बगरफाँट क्षेत्र	4,500,000
	माझफाँट	३		वारीबेनी पिपलबोटदेखि कालीपूल सम्मको व्यापारीक क्षेत्र	8,000,000
				बेनी बाँसखर्क सडक खण्डको दायाँ बायाँको बगरफाँट क्षेत्र	4,500,000
				लुङ्दीखोलादेखि एता फुर्सेखोलासम्म बेनी मालढुङ्गा सडकको दायाँ बायाँ मोहनचोक क्षेत्र	5,000,000

				वेनी मालदुडा सडक खण्डको लामाखेत क्षेत्र	4,500,000
	धार्डरिङ्ग	७		वेनी मालदुडगा सडक खण्डको मिलनचोक क्षेत्र	5,000,000
	नाग्लिवाङ्ग	८		वेनी मालदुडगा सडक खण्डको लस्ति बजार र फर्से क्षेत्र	30,00,000
				वेनी मालदुडगा सडक खण्डको खनियाघाट क्षेत्र	20,000,00
२	बाँसखर्क		आवासीय	वारीवेनी देखि बाँसखर्क सडकको दायाँ बायाँका खडेरी योग्य जग्गाहरु	5,00,000
				वडा नं. १ का माथि उल्लिखित सडक बाहेकका अन्य कच्चि सडकको दायाँ बायाँका जग्गाहरु	3,50,000
	माभुफाँट	२		बगरफाँटदेखि विमिरावोट साम्मारे स्यालदुला भिमपाइला ओखरवोट धर्मशाला माभुगाउँ सडक खण्डको दायाँ बायाँको घडेरीयोग्य जग्गाहरु	10,00,000
				वडा नं. २ अन्तर्गत पर्ने माथि उल्लिखित बाहेकका अन्य कच्चि सडकको दायाँ बायाँका घडेरी योग्य जग्गाहरु	7,00,000
	माभुफाँट	३	आवासीय	वारीवेनी मल्लाज चोक देखि आँगाटारी खानेपानी सम्मको सडक खण्डको दायाँबायाँको जग्गा	30,00,000
				आँगाटारी खानेपानी देखि कोटघर हुँदै लेकफाँट सडक खण्डको वारीवेनी देखि कोटघरसम्मको दायाँ बायाँको जग्गा	1,200,000
				वडा नं. ३ अन्तर्गत माथि उल्लिखित बाहेकका अन्य कच्चि सडकको दायाँ बायाँका घडेरीयोग्य जग्गाहरु	8,00,000
	माभुफाँट	४		वेनी मालदुडा सडक खण्डको आँगाखोलादेखि मोहनचोक सडक खण्डको दायाँ बायाँको व्यवपारीक र आवसीय क्षेत्र बाहेको अन्य घडेरी योग्य जग्गा	2,000,000
				मोहनचोक देखि कोटघर सडक खण्डको घट्टेकुनादेखि फड्के दुडा आँगाखोला सम्मको सडकको दायाँ बायाँको जग्गा	1,500,000
				वडा नं. ४ अन्तर्गतका माथि उल्लिखित बाहेकका अन्य कच्चि सडकको दायाँ बायाँका घडेरी योग्य जग्गा	8,00,000
	लेखफाँट	५		वारीवेनीदेखि काटेघर हुँदै लेकफाँट सडक खण्डको लेखफाँट दायाँ बायाँ क्षेत्र	600,000
				वडा नं. ५ का माथि उल्लिखित सडक बाहेकका अन्य कच्चि सडकका दायाँ बायाँका सडकहरु	500,000

शालिजा	६	आवासीय	मिलनचोकदेखि खोलाखेत भोटेडाडा हुँदै शालिजा सडक खण्डको शालिजा क्षेत्रको दायाँ बायाँका जग्गाहरु	600,000
			वडा नं. ६ को माथि उल्लिखित सडक बाहेकका अन्य कच्चि सडकको दायाँ बायाँका जग्गाहरु	500000
धार्शिरङ्ग	७		वेनी मालढुङगा सडक खण्डको मिलनचोक ब्यपारीक क्षेत्र बाहेकका सडकको दायाँ बायाँका घडेरी योग्य जग्गाहरु	2,000,000
			मिलनचोक देखि सल्यान कच्चि सडकको दायाँ बायाँका घडेरी योग्य जग्गाहरु	1,200,000
			लस्ती वास्कोट जोड्ने कच्चि सडकको दायाँ बायाँका जग्गाहरु	600,000
धार्शिरङ्ग	७		वडा नं. ७ को माथि उल्लिखित सडक बाहेकका अन्य कच्चि सडकको दायाँ बायाँका जग्गाहरु	400000
नाग्लिवाङ्ग	८		खनियाघाट-लुप्राङ सडकको दायाँ बायाँका जग्गाहरु	8,00,000
			वडा नं. ८ का माथि उल्लिखित बाहेकका अन्य कच्चि सडकको दायाँ बायाँका जग्गाहरु	600,000
वनौँ	९		अर्मादी देखि पाड हुँदै बनौँ डाडाँखोर सडक खण्डको बनौँ क्षेत्रको कच्चि सडकको दायाँ बायाँ जग्गा	800,000
			वडा नं. अन्तर्गत माथि उल्लिखित सडक बाहेक अन्य कच्चि सडकको दायाँ बायाँका जग्गाहरु	500,000

नोट : (क) आवासीय क्षेत्र सम्बन्धमा माथी जुनसुकै कुरा उल्लेख भए तापनि सडकका दायाँ बायाँ घडेरी गोग्य जग्गा नभई पाखो काल्ला मात्र रहेको अवस्थामा र एकै कित्ताको थोरै भाग मात्र सडकसँग जोडिएको र आधिकांश जमिन वारी पाखो रहेको अवस्थामा जम्मा क्षेत्रफलको ३३ प्रतिशत मात्र आवासीय क्षेत्र कायम गरी बाँकी जग्गा जग्गाधनी प्रमाणपुर्जामा लेखिए बमोजिमको मुल्यांकनको आधारमा राजश्व संकलन गर्ने ।
(ख) सार्वजनिक संघ संस्था, मन्दिर समितिको नामको गुठी जग्गामा सम्पती कर बुझाउनु नपर्ने ।
(ग) व्यक्तिले भोगचलन गरेको र व्यक्तिको पुर्ण स्वामित्वमा हुने गुठी जग्गाको सम्पती कर सम्बन्धीत स्वामित्व कर्ताले सम्बन्धित निकायमा बुझाउनु पर्नेछ ।

अनुसूची १ (ख)

(दफा २ को उपदफा ३ सँग सम्बन्धित)

माथी उल्लेखित बाहेक जलजला गाउँपालिका भित्रका विभिन्न वडाको जग्गाको वर्गीकरण तथा मुल्यांकन

आ.व. २०७७/७८

सि. नं.	वडाको नाम	वडा नं.	जग्गाको वर्गीकरण								कै.
							वारी तर्फ				
				दोयम	सीम	चाहार	अब्बल	दोयम	सीम	चाहार	
1	वासखर्क	1	150,000	130,000	110,000	80000	1400,00	120,000	90,000	50000	
2	माझफाँट	2	270,000	250,000	240,000	220,000	58,000	48,000	40000	35000	
3	माझफाँट	3	270,000	250,000	240,000	220,000	58,000	48,000	40000	35000	
4	माझफाँट	4	270,000	250,000	240,000	220,000	58,000	48,000	40000	35000	
5	लेखफाँट	5	70,000	60,000	50,000	40,000	32,000	28,000	25000	20000	
6	शालिजा	6	70,000	60,000	50,000	40,000	32,000	28,000	25000	20000	
7	धाईरिङ्ग	7	200,000	150,000	100000	80,000	40,000	32000	25000	22000	
8	नाग्लीवाङ्ग	8	200,000	150,000	100000	80,000	40,000	32000	25000	22000	
9	वनौ	9	70,000	60,000	50,000	40,000	32,000	28,000	25000	20000	

अनुसूची १ (ग)

(दफा २ को उप दफा ४ संग सम्बन्धित)

म्याद भित्र विवरण दाखिला नभएमा लिइने थप शुल्कको दर

म्याद नाघेको प्रति वर्षको थप शुल्क
एक आर्थिक वर्ष म्याद नाघेमा बुझाउनुपर्ने बक्यौदा रकमको १५ प्रतिशत २ आर्थिक वर्ष म्याद नाघेमा २५ प्रतिशत, तीन आर्थिक वर्ष म्याद नाघेमा ४० प्रतिशत र सो भन्दा बढी आर्थिक वर्ष म्याद नाघेमा ५० प्रतिशतका दरले थप शुल्क असुल गरी विजक जारी गर्ने

अनुसूची २

(दफा ३ को उपदफा १ सँग सम्बन्धित)

घर बहाल तथा नक्सा पास

(क) घर बहाल कर : गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कुनै व्यक्ति वा संस्थाले भवन, घर, पसल, ग्यारेज, गोदाम, टहरा, जग्गा वा पोखरी पुरै वा आंशिक तवरले बहालमा दिएकोमा बहाल रकमको १० प्रतिशत घर बहाल रकम तिर्नुपर्नेछ ।

(ख) घर नक्सा पास दस्तुर:

क्र.सं.	विवरण	दर रु .
१	नक्सा पास निवेदन फारम दस्तुर	500

२	पक्की घर र पर्खाल समेत प्रति वर्गफिट दस्तुर	
	क. जमिन तला प्रति वर्गफिट दस्तुर	8
	ख. पहिलो तला प्रति वर्गफिट दस्तुर	7
	ग. दोस्रो तला वा सो भन्दा माथि प्रति वर्गफिट दस्तुर	6
३	कच्ची घर र पर्खाल समेत प्रति वर्गफिट दस्तुर	2
७	नक्सा नामसारि तथा नवीकरण वापत	3000

अनुसूचि २ (ख)
(दफा ३ को उपदफा ३ सँग सम्बन्धित)
भौतिक संरचनाको ह्रास कट्टी

सि.नं.	भौतिक संरचना बनेको साल	ह्रास कट्टी प्रतिशत	कैफियत
1	संरचना बनेको एक वर्ष नकटेको अवस्थमा	☐	
2	त्यस पछिको प्रत्येक वर्षमा	☐	

नोट : ह्रास कट्टी अधिकतम ५० वर्ष सम्म हुनेछ । त्यस भन्दा बढी वर्ष भएको संरचनाको ह्रास कट्टी हुने छैन ।

अनुसूची ३
(दफा ४ सँग सम्बन्धित)
गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र लगाउन सक्ने व्यवसाय करको दर

क) व्यवसाय कर

क्र.सं.	शीर्षक	रकम रु (वार्षिक)	कैफियत
☐	होटल, लज, रेष्टुरेन्ट, बार, क्याफे, मिष्ठान्न भण्डार		
	क. मदिरा समेत विक्री गर्ने होटल (लज समेत)	3000	
	ख. मदिरा विक्री नगर्ने होटल (लज समेत)	2500	
	ग. मदिरा समेत विक्री गर्ने होटल	2000	

	घ. होटल मात्र	1500	
	ड. चिया पसल	1000	
☐	टेन्ट हाउस/ क्याटरिङ	3000	
☐	सुन चाँदी पसल	4000	
☐	टेलरिङ व्यवसाय		
	क. कपडा पसल सहितको टेलरिङ व्यवसाय	2500	
	ख. टेलरिङ व्यवसाय	1500	
☐	सैलुन व्यवसाय	1000	
☐	व्युटी पार्लर	1500	
☐	कम्प्युटर, फोटोकपि मेशिन र प्रिन्टर समेत	2500	
	कम्प्युटर तालिम दिने संस्था	2000	
☐	इलेक्ट्रोनिकस पसल (टि.भि, फ्रिज विक्रि)	2500	
	टिभि. फ्रिज मर्मत पसल	1500	
☐	मोवाईल, टेलिफोन विक्री तथा मर्मत	2000	
	रेडियो, घडी मर्मत तथा विक्री	1500	
☐	जुता तथा चप्पल विक्री	1500	
☐	डिलर ब्यवसाय		
	क.पाँचवटा भन्दा बढी सामानको डिलर	10000	
	ख. ३ भन्दा बढी ५ वटा सम्म सामानको डिलर	7000	
	ग. १ वटा भन्दा बढी ३ वटा सम्म सामानको डिलर	5000	
	घ. १ वटा मात्र सामानको डिलर	2500	
☐	औषधी पसल, एलोपेथिक, होमोपेथिक, आयुर्वेद र चस्मा पसल		
	अस्पताल तथा नर्सीङ होम (प्रति शैया)	5000	
	डायगोनोस्टीक सेन्टर (प्रति सेवा)	10000	
	पोलिकिन्नीक तथा नर्सीङ होम (प्रति सेवा)	10000	

	अन्य वैकल्पिक चिकित्सा (प्रति शैया)	5000	
	फार्मोसी (औषधी पसल)	3000	
□□	क्लिनिक तथा ल्याब	3000	
	क. डेण्टल अस्पताल	5000	
	ख. डेण्टल क्लिनिक	3000	
□□	पान पसल	700	
□□	लत्ता कपडा धुलाई तथा सरसफाई	1500	
□□	आर्ट व्यवसाय	1500	
□□	ईलेक्ट्रिक सामानहरुको विक्री	2500	
□□	फोटो स्टुडियो	2000	
□□	बटन सप (धागो टाँक, पस्नर आदि विक्री)	1500	
□□	भाँडा पसल	3000	
□□	गिफ्ट तथा कस्मेटिक पसल	1500	
□□	प्लाई, सिसा, कार्पेट फ्रेम आदि विक्री	3000	
□□	पेट्रोल पम्प	10000	
□□	ग्याँस सिलिन्डर विक्रेता	3500	
□□	साईकल तथा रिक्सा मर्मत	1000	
□□	अटोमेकानिक्स तथा इन्जिनियरिङ मोटर पार्टस	8000	
□□	लेथ्स सेक्सन तर्फ		
	क. मोटर बडी विल्डर्स	3500	
	ख. टायर मर्मत तथा हावा हाल्ने र सिट मर्मत	1500	
	ग. मोटर साईकल शो रुम	5000	
	पशु, आहार विक्रि डिपो/सप्लायर्स	5000	
28	लेखा परीक्षण व्यवसाय		
	क. क र ख श्रेणीलाई	2000	

	ख. ग र घ श्रेणीलाई	1500	
□□	बैंक, फाइनेन्स वित्तिय संस्थाहरु तथा सहकारी बैंक (नाफामुलक)		
	क. क वर्गको बैंक वा वित्तिय संस्था	18000	
	ख. ख वर्गको बैंक वा वित्तिय संस्था	15000	
	ग. ग वर्गको बैंक वा वित्तिय संस्था	12000	
	घ. घ वर्गको बैंक वा वित्तिय संस्था	10000	
□□	निजी शिक्षालय सञ्चालन तर्फ अनुमति सिफारिस		
	क. क्याम्पस, माध्यमिक विद्यालय (कक्षा १२ सम्म पठनपाठन हुने)	25000	
	ख. माध्यमिक विद्यालय (कक्षा १० सम्म पठनपाठन हुने)	20000	
	ग. आधारभूत विद्यालय (कक्षा ८ सम्म पठनपाठन हुने)	15000	
	घ. आधारभूत विद्यालय (कक्षा ५ सम्म पठनपाठन हुने)	10000	
□□	ब्लक, रिड, टायर र तारवार उत्पादन व्यवसाय	5000	
□□	मैन बत्ती तथा अगरबत्ती व्यवसाय	1000	
□□	मसला व्यवसाय	1500	
□□	परामर्श सेवा तर्फ		
	क. इन्जिनियरिङ्ग परामर्श सेवा	5000	
	ख. शैक्षिक परामर्श सेवा	3000	
	ग. अन्य परामर्श सेवा	2000	
□□	किराना पसल		
	क किराना पसल (खुद्रा)	1500	
	ख. किराना पसल (थोक तथा खुद्रा)	2000	
	ड. पाउरोटी, बरफ विस्कट तथा दालमोट व्यवसाय	2500	
□□	मादल मर्मत तथा विक्री	1000	
□□	सिरक डसना विक्री	2000	
□□	भोला तयारी गर्ने व्यवसाय	1500	

□□	डेरी व्यवसाय	1500	
□□	फर्निचर तथा ग्रील उद्योग र व्यवसाय		
	क. फर्निचर व्यवसाय, फर्निचर शो रुम तथा समिल	5000	
	ख. फर्निचर उद्योग व्यवसाय	4000	
	ग. फर्निचर शो रुम	3500	
	घ. अन्य साना काष्ठ व्यवसायी	3000	
	ड. ग्रील र सटर व्यवसाय	3500	
	च. ग्रील व्यवसाय मात्र	3000	
□□	कुटानी, पिसानी, पेलानी आदि मिल		
	क. मिल, कुटानी, पिसानी, पेलानी, सेलर, होल्लर, तेल, चिउरा आदि	3000	
	ख. होल्लर र सेल्लर मिलबाट कुटानी पिसानी	2000	
	ग. सानो कुटानी पिसानी मिल	1500	
□□	कृषि तथा पशु पंक्षी ब्यवसाय तर्फ		
	क. तरकारी तथा फलफूल खेती फर्म ५ रोपनी सम्मको	1000	
	ख. तरकारी तथा फलफूल खेती फर्म ५ रोपनी भन्दा बढी	1500	
	ग. गाई भैसी फर्म १० वटा सम्म	1000	
	घ. गाई भैसी फर्म १० वटा भन्दा बढी	1500	
	ड. बाखा फर्म २० वटा सम्म	1000	
	च. बाखा फर्म २० वटा भन्दा बढी	1500	
	छ. गाई, भैसी, बाखा संयूक्त रुपमा	1500	
	ज. पशु पंक्षी पालन तथा तरकारी फलफूल ब्यवसाय संयूक्त	2000	
	झ. कुखुरापालन ब्यवसाय १००० चल्ला सम्म	1500	
	ञ. कुखुरापालन ब्यवसाय १००० चल्ला भन्दा माथि	2000	
□□	फ्रेस हाउस (माछा, खसी, कुखुरा अन्य) पसल	2500	

□□	तरकारी फलफुल तथा सागसब्जी पसल	1500	
□□	अण्डा विक्री	1500	
□□	इष्टा विक्री डिपो तथा संकलन केन्द्र	5000	
□□	डोका, नाम्लो, भकारी, प्लाष्टिक तथा बेतबाँसका समानहरु	1500	
□□	हार्डवेयर पसल	5500	
□□	चिम्नी उद्योग ईष्टा भट्टी	10000	
□□	मेटलको भाँडा बनाउने व्यवसाय	2000	
□□	पुस्तक, स्टेशनरी तथा खेलकुदका सामानहरुको विक्री	2000	
□□	केबुल प्रशारण	5000	
□□	फोटोकपि, फ्याक्स, लेमिनेशन, व्यन्डिड, कुरियर	2000	
□□	ड्राइभिङ इन्टिच्युट	5000	
□□	कपडा पसल	3000	
□□	छापाखाना तथा कपि, किताब व्यवसाय	5000	
□□	डिजिटल छापाखाना	2500	
□□	साइबर तथा कम्युनिकेशन सेवा	2500	
□□	निर्माण व्यवसायी		
	क श्रेणी	100000	
	ख. श्रेणी	50000	
	ग. श्रेणी	30000	
	घ श्रेणी	20000	
□□	रासायनिक मल, विउ, विजन, किटनाशक औषधी विक्री	2000	
□□	भिडियो मिक्सीङ सेन्टर	2000	
□□	मदिरा थोक तथा खुद्र विक्री पसल		
	क मदिरा थोक विक्री	5000	
	ख. मदिरा खुद्रा विक्री	2500	

□□	ट्युसन सेन्टर	1500	
□□	मेसिनरी सामान, मोटर, जेनेरेटर आदि बिक्री	3500	
□□	कवाडी व्यवसाय	3000	
□□	मोबिल, ग्रिज, बिक्री	2500	
□□	टुर्स एण्ड ट्राभल्स एजेन्सी	3000	
□□	कुरियर तथा कार्गो सेवा	1500	
□□	भेटेरेनरी सेवा	2500	
□□	रडरोगन, सिसा पसल	3000	
□□	हाइड्रोपावर सर्वेक्षण (प्रति वर्ष)	2, 50, 000	
□□	हाइड्रोपावर अनुमती	100000	
□□	सोलार व्यवसाय	3500	
□□	अफसेट प्रेस	5000	
□□	विमा कम्पनी	5000	
□□	नोटरी पब्लिक सेवा	2000	
□□	प्राविधिक शिक्षालय	10000	
□□	पानी व्यवसाय	5000	
□□	फ्लेक्स प्रिन्ट पसल	2500	
□□	पुल हाउस सेवा	2500	
□□	काठको ठेका भाँडा पसल	1500	
□□	माटाका भाँडा पसल	1000	
□□	खेलौना सामग्री पसल	1500	
□□	जडिबुटि पसल	1000	

नोट : (क) माथि उल्लिखित व्यवसायहरुको दर्ता शुल्कलाई एक लाख सम्म लगानी पूँजी भएको न्यूनतम व्यवसाय शुल्क मानी एक लाख भन्दा बढी लगानी भएका व्यवसायहरुलाई प्रति लाख न्यूनतम शुल्कको १० प्रतिशतका दरले माथि उल्लिखित दर्ता शुल्कमा १० प्रतिशत थप गरेर दर्ता शुल्क कायम गरी रकम असुल गरिनेछ ।

(ख) माथि उल्लिखित वाहेक छुट हुन गएका व्यवसायहरुलाई व्यवसायको प्रकृति हेरी उल्लिखित विषयसँग मेल खाने किसिमको दरमा रु १०००/- देखि रु २,५०,०००/ सम्म लिन सकिनेछ ।

(ग) हरेक वर्ष नविकरण शुल्क दर्ता शुल्कको २० प्रतिशतले हुन आउने रकम लाग्नेछ ।

(घ) विलम्ब शुल्क : प्रतिवर्ष वक्यौता रकमको १० प्रतिशतले हुन आउने रकम थप गरिनेछ ।

अनुसूचि ४

(दफा ५ सँग सम्बन्धित)

गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र लगाउन सक्ने जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु करको दर :

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र उत्पादन भई निकासी हुने देहायका मालवस्तु (जडिबुटी,कवाडी र जीवजन्तु) मा देहाय बमोजिमको न्यूनतम र अधिकतम कर दर सीमाभित्र रही कर लगाइ असुल गरिनेछ ।

क. सं.	माल वस्तुको नाम	इकाइ	अधिकतम
☐	ऊन	प्रति के जी	रु २
☐	खोटो	प्रति के जी	रु ४
☐	वनकस(खर), बावियो, पराल, निगालो, लोक्ता, अम्लिसो	प्रति ट्याक्टर	रु ५००
☐	खालि सिसी (वियर)	प्रति ठुलो ट्रक	रु १०००
☐	खालि सिसी (मदिरा र अन्य)	अन्य ट्रक/ ट्रयाक्टर/सवारी	रु ५००
☐	प्लाष्टिक बोटल	अन्य ट्रक/ ट्रयाक्टर/सवारी	रु ५००
☐	जुटको बोरा	प्रति ठुलो ट्रक	रु १०००
☐	गार्मेन्टको कपडाको टुक्रा	”	रु १०००
☐	कार्पेटको टुक्रा	”	रु १०००
☐	जुट र प्लाष्टिकको बोरा	”	रु १०००
☐	माथी उल्लिखित सामान	अन्य ट्रयाक्टर/ सवारी	रु ५००
☐	टायर ट्युब	प्रति ठुलो ट्रक	रु १०००
☐	पुरानो टिन, ड्रम	”	”
☐	पुराना कागज	”	”
☐	पत्रिका	”	”

□□	अन्य कागज	”	”
□□	धातुका टुका फलाम पित्तल, तामा	” ”	” ”
□□	थोत्रिएर काम नलाग्ने मेशिनरी औजार	”	”
□□	पोलिथिन पाइपका टुकाहरु	”	”
□□	सिसाका टुका वा धुलो	”	”
□□	काँचको धुलो र टुका	”	”
□□	माथी उल्लिखित सामान	अन्य ट्रक/ ट्रयाक्टर/सवारी	रु ५००
□□	प्रचलित कानुनले निषेध गरे वाहेकका मरेका वा मारिएका पशुका :		
	क. हाड	प्रति के.जी	रु ७
	ख. सिंग	”	रु ८
	ग. खुर	”	रु ७
	घ. छाला सानो	”	रु. २०
	ड. छाला ठूलो	”	रु. ३०

अनुसूचि ५

(दफा ६ सँग सम्बन्धित)

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र ग्रामीण सडकमा लगाउन सक्ने सडक उपभोग शुल्क

क्र.सं.	बिवरण	प्रतिपटक कर दर रु	कैफियत
1	क्रेन, लोडर	1000	
2	बस, ट्रक, लहरी आदि हेवी सवारी	300	
3	मिनीबस, मिनिट्रक	200	
4	डोजर सानो जेसिवी	500	

5	डोजर ठूलो ब्रेकर समेत	1000	
6	ट्रयाक्टर ठूलो	300	
7	जीप, माईक्रो बस, भ्यान	200	

अनुसूची ६
(दफा ७ सँग सम्बन्धित)

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र लगाउन सक्ने विज्ञापन करको दर

विज्ञापन कर :

सि नं	विवरण	रकम (रुपैयाँमा)	कैफियत
१	गाडीमा सामान बोकी विज्ञापन गर्ने (प्रतिपटक)	500	
२	स्टल राखी विज्ञापन गर्ने (प्रतिदिन)	100	
३	कन्सर्ट (प्रतिपटक)	1000	
४	तुल व्यानर राखी विज्ञापन -प्रतिपटक	500	
५	वाल पेन्ट विज्ञापन प्रति वर्ग फिट	10	
६	ग्लो साइनबोर्ड प्रति वर्ग फिट	100	
७	अग्लो साइन बोर्ड डिपीएस बोर्ड प्रति वर्ग फिट	10	

अनुसूची ७
(दफा ८ सँग सम्बन्धित)

गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र लगाउन सक्ने मनोरञ्जन करको दर

मनोरञ्जन कर : (क) सिनेमाहल, भिडियोहल, साँस्कृतिक प्रदर्शनहल, थ्रिएटर संगित तथा मनोरञ्जन प्रदर्शन स्थलको प्रवेश शुल्क मा रु. २१- का दरले मनोरञ्जन कर लगाउने ।

(ख) जादु, सर्कश, चटक, आदिमा प्रतिदिन रु. ५०० र मासिक १०,००० लगाउने ।

अनुसूची ८

(दफा ९ सँग सम्बन्धित)
बहाल विटौरी करको दर

बहाल विटौरी : क) गाउँपालिका क्षेत्रभित्र आफूले निर्माण,रेखदेख र सञ्चालन गरेको हाटवजार र सार्वजनिक स्थल ऐलानी जग्गा वा सार्वजनिक बाटो प्रयोग वापत देहाय बमोजिमको कर लगाउन सक्नेछ ।

क्षेत्र	वार्षिक प्रति आना रु.(व्यवसायीक)	वार्षिक प्रति आना रु.(आवासीय मात्र)	वार्षिक प्रति आना रु. कृषि
वारीवेनी	३०००	१५००	१०००
वगरफाँट / मिलनचोक / मोहनचोक / नागलीवाड	१५००	१०००	५००
अन्य	३००	२००	१००

अनुसूचि ९
(दफा १० सँग सम्बन्धित)
पार्किङ्ग शुल्क को दर

पार्किङ्ग शुल्क :

गाउँपालिकाले आफूले तोकेको सवारी साधन पार्किङ्ग क्षेत्रमा एक पटकमा बढीमा बीस रुपैयाँ सम्म पार्किङ्ग शुल्क लगाउन सक्नेछ ।

अनुसूची १०
(दफा ११ सँग सम्बन्धित)
मनोरञ्जर करको दर

क. गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र लगाउन सक्ने ट्रेकिङ्ग क्यानोइङ्ग, बन्जि जम्पिङ्ग, जिपफ्लायर शुल्क को दर न्युनतम रु १००० देखि अधिकतम रु १०००० सम्म कर लगाउन सकिनेछ ।

ख. पर्यटक आवास, होटेल, प्याराग्लाइडिङ्ग, पदयात्रा, रेष्टुरेण्ट, ट्राभल्स एजेन्सी, अश्वरोहण, मोटेल आदिको व्यावसायमा लाग्ने कर न्युनतम रु १,००० अधिकतम रु २५,००० सम्म हुनेछ ।

अनुसूची-११
(दफा १२ सँग सम्बन्धित)
सेवा शुल्क, दस्तुरको दर

१. सेवा शुल्क :

सि नं	सेवाको किसिम	दररेट (रु.)	कैफियत
☐	स्थलगत सर्जिमिन वापत	1000	
☐	वडा मुचुल्का (वडा अध्यक्षवाट हस्ताक्षर हुने सवै मुचुल्काहरु) शुल्क	200	
☐	कुल सम्पत्ति मुल्याङ्कन (मुल्यांकन भएको कुल रकममा लाग्ने) शुल्क	0=2 k ltzt	
☐	निजी विद्यालयको दर्ता सिफारिस (मा.वि.)	2000	
☐	निजी आधारभुत विद्यालयको दर्ता सिफारिस	1500	
☐	निजी विद्यालय कक्षा थपको सिफारिस	1000	
☐	निजी बालबिकास केन्द्र (मन्टेश्वरी) दर्ता	5000	
☐	मिलापत्र शुल्क	1000	
☐	घर नम्बरिड प्लेट पक्की घर	1000	
☐	घर नम्बरिड प्लेट कच्ची घर	500	
☐	टोल विकास संस्था दर्ता /नवीकरण शुल्क	500÷200	
☐	व्यवसायिक इजाजत सिफारिस (ठेक्का बाहेक)	1000	
☐	“घ” वर्गका निर्माण व्यवसायिक नवीकरण	चालु आ.व.को दर्ता शुल्कको २० प्रतिशत	
☐	“घ” वर्गका निर्माण व्यवसायिक विलम्ब शुल्क	k ltjif{ 2000	
☐	स्थलगत प्राविधिक सेवा शुल्क	2000	
☐	ढलान घर निर्माण गर्नेलाई पूर्वाधार मर्मत सम्भार शुल्क	2000	
☐	घ वर्गका इजाजत प्राप्त व्यवसाय सुचीकृत/स्थानान्तरण शुल्क	5000	
☐	व्यवसाय सूचीकृत सेवा शुल्क	2500	

२. विभिन्न प्रमाणित, सिफारिस तथा अन्य दस्तुर :

सि नं	सेवाको किसिम	दर रु.	कैफियत
१	घरबाटो सिफारिस घरमा बाटो भएमा	500	

२	घरबाटो सिफारिस घरमा बाटो नभएमा	300	
३	जग्गा नामसारी सिफारिस	300	
४	नाम थर र जन्म मिति शंसोधन सिफारिस	300	
५	ढलान घर कायम सिफारिस	2000	
६	ढलान बाहेक अन्य घर कायम सिफारिस	1000	
७	छुट जग्गा दर्ताको सिफारिस दस्तुर	2000	
८	विद्युत जडानको सिफारिस दस्तुर (घरायसी प्रयोजन)	300	
९	विद्युत जडानको सिफारिस दस्तुर (व्यवसायिक प्रयोजन)	1000	
१०	व्यवसाय,खानेपानी धारा, विद्युत मिटर आदिको ठाउँसारी तथा नाम संशोधन सिफारिस	500	
११	निजी धारा वा टेलिफोन जडान सिफारिस दस्तुर	500	
१२	बैदेशिक रोजगारको लागि सिफारिस		
	क. खाडी मुलुकको लागि	निशुल्क	
	ख. माथि उल्लेखित बाहेक अन्य मुलुकको लागि	1000	
13	परिवार ल्याएको/लगेको सिफारिस	300	
14	जन्म प्रमाणित सिफारिस दस्तुर	200	
15	मृत्यु प्रमाणित सिफारिस दस्तुर	200	
16	विवाह प्रमाणित सिफारिस दस्तुर	200	
17	वसाईसराई प्रमाणित दस्तुर	500	
18	नागरिकता अनुसुची निवेदन तथा सिफारिस	200	
19	नेपाली नागरिकताको प्रतिलिपि शंसोधन सिफारिस	300	
20	अंगिकृत नागरिकताको सिफारिस	2000	
21	नाता प्रमाणित दस्तुर नेपालीमा प्रति व्यक्ति	100	
22	नाता प्रमाणित दस्तुर अंग्रेजीमा प्रति व्यक्ति	300	

23	कन्सुलर प्रमाणित दस्तुर प्रति पाना	300	
24	बसोवास प्रमाणित दस्तुर	500	
25	नाफामुलक संस्था दर्ता, नवीकरण र सिफारिस दस्तुर	3000	
26	सेवा मुलक संस्था दर्ता, नवीकरण र सिफारिस दस्तुर	500	
27	बन्द भएको अथवा ठाउँ सारेको संस्था सिफारिस दस्तुर	1500	
28	सम्बन्ध विच्छेदको सिफारिस	500	
29	ठुला उद्योग स्थापनाको सिफारिस	10000	
30	मझौला उद्योग स्थापनाको सिफारिस	8000	
31	साना तथा घरेलु उद्योगको सिफारिस	1000	
32	रुख काट्ने सिफारिस प्रति गोटा-प्रतिबन्धित बाहेक	100	
33	नेपाली पेन्सन पट्टा सम्बन्धी सिफारिस	300	
34	भारतीय पेन्सन पट्टा सम्बन्धी सिफारिस	500	
35	अन्य मुलुकको पेन्सन पट्टा सम्बन्धी सिफारिस	1000	
36	अपुताली सिफारिस	2000	
37	जन्म ,मृत्यु, विवाह, बसाईसराई र सम्बन्ध विच्छेद दर्ताको विलम्ब शुल्क (घटना घटेको ३५ दिन पछि)	५०	
38	पञ्जिकरण सम्बन्धि प्रतिलिपी प्रमाणपत्र (संशोधन सहित)	१००	
39	कर चुक्ता, ठेगाना शंशोधन सिफारिस	250	
40	कर चुक्ता, ठेगाना शंशोधन सिफारिस (अंग्रेजीमा)	500	
41	एफ. एम. सञ्चालन सिफारिस शुल्क	50000	
42	एफ. एम. सञ्चालन इजाजत दस्तुर १०० बाट सम्म	10000	
43	एफ. एम. सञ्चालन इजाजत नवीकरण	15000	
44	चार किल्ला प्रमाणित प्रति कित्ता शुल्क	200	
45	अस्थायी टहरा निर्माणको इजाजत दस्तुर	1000	
46	नक्सा नवीकरण वापत	500	

47	सम्पत्ती करको प्रतिलिपी	50	
----	-------------------------	----	--

नोट : उपचार सहूलियत सिफारिस, अपाङ्ग-असक्त सिफारिस, योजना सम्बन्धी सिफारिस, राहत सिफारिस, कृषि अनुदान सिफारिस, दैवी प्रकोप अनुदान सिफारिस आदिमा सेवा शुल्क छुट दिन सकिनेछ। माथि उल्लेखित भए देखि बाहेक छुट हुन गएका सेवामा सेवाको प्रकृति हेरी उल्लेखित विषयसँग मेल खाने किसिमको दरमा सेवा शुल्क तथा प्रमाणित दस्तुर लिन सकिनेछ।

अनुसूचि १२

(दफा १४ सँग सम्बन्धित)

प्राकृतिक श्रोत शुल्क, दस्तुरको दर

गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र रोडा, गोग्रान, स्लेट ढुङ्गा, गिटी ढुङ्गा, चट्टान ढुङ्गा, कटिङ्ग ढुङ्गा, चिप्स, इट्टा पार्ने माटो, अन्य साधारण माटो, बालुवा, चुनढुङ्गा, नदी तथा खोलाले बगाएर ल्याएको काठ, कुकाठ, दाउरा र जराजुरी जस्ता दहत्तर-बहत्तर र खानी तथा नदीजन्य पदार्थमा देहाय बमोजिमको शुल्क लगाई असूल उपर गरिनेछ।

सि नं	शीर्षक	इकाई	दर रु.	कैफियत
१	रोडा, गोग्रान	प्रति क्यू. फिट	7	
२	स्लेट ढुङ्गा	प्रति क्यू. फिट	7	
३	गिटी ढुङ्गा	प्रति क्यू. फिट	7	
४	चट्टान ढुङ्गा	प्रति क्यू. फिट	7	
५	कटिङ्ग ढुङ्गा	प्रति क्यू. फिट	7	
६	चिप्स	प्रति क्यू. फिट	7	
७	इट्टा पार्ने माटो	प्रति क्यू. फिट	3	
८	अन्य साधारण माटो	प्रति क्यू. फिट	2	
९	बालुवा	प्रति क्यू. फिट	7	
१०	चुनढुङ्गा	प्रति क्यू. फिट	10	
११	नदी तथा खोलाले बगाएर ल्याएको काठ	प्रति क्यू. फिट	300	
१२	नदी तथा खोलाले बगाएर ल्याएको कुकाठ	प्रति क्यू. फिट	50	
१३	नदी तथा खोलाले बगाएर ल्याएको दाउरा जराजुरी	प्रति क्यू. फिट	4	

नोट : (क) दहत्तर, बहत्तर भन्नाले नदी खोल्सा खोल्सी वन क्षेत्र वा सार्वजनिक वा निजी जग्गावाट उत्खनन वा संकलन गरिने बहुमूल्य पत्थर, ऐतिहासिक र सांस्कृतिक महत्वका शालिग्राम, शीला र अति मुल्यवान वस्तु बाहेकका नदीले बगाई ल्याएको वा थिग्रिएको ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो, चट्टान, काठ, कुकाठ, दाउरा, जराजुरी जस्ता नदीजन्य तथा खानीजन्य प्राकृतिक श्रोतलाई सम्भन्नु पर्छ ।

(ख) ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, कसर, इट्टा, स्लेट तथा चुनढुङ्गा उद्योग/ब्यवसायहरु विधिपूर्वक दर्ता र नविकरण गरी अनिवार्य रुपमा मूल्य अभिवृद्धि करमा समेत दर्ता भई कारोवार गरेको हुनुपर्नेछ । विभिन्न आयोजनाका नाममा खोलिएका यस्ता उद्योग/ब्यवसायले सम्बन्धित आयोजनामा बाहेक अन्यत्र विक्री वितरण गर्न पाउने छैन ।

(ग) क्यू. फिट बाहेक अन्य इकाईमा कारोवार भएको इकाईलाई चट्टान, काठ, कुकाठ, दाउरा, क्यू. फिटमा परिवर्तन गरी गणना गर्न सकिनेछ ।